

הכנסת העשרים וחמש

יוזמים : חברי הכנסת יוסף עטאונה
איימן עודה
עאידה תומא סלימאן

2879/25/פ

הצעת חוק זכויות החולה (תיקון – הזכות למינוי מתורגמן רפואי), התשפ"ג–2023

הוספת סעיף 13 א 1. בחוק זכויות החולה, התשנ"ו–1996, אחרי סעיף 13 יבוא :

13 א. (א) התברר למוסד רפואי כי מטופל אינו דובר רפואי מקצועי עברית, ימנה לו המוסד הרפואי מתורגמן רפואי מקצועי, עובד המוסד הרפואי, אשר יתרגם ויסביר למטופל בשפתו את דברי המטפל ואת המידע הרפואי שהוא נדרש לקבל, לרבות תרגום הטפסים הדורשים את חתימת המטופל; לעניין סעיף זה –

”מטופל שאינו דובר עברית” – מטופל שאין ביכולתו לדבר ולהבין את השפה העברית, והוא דובר ערבית, רוסית או אמהרית;

”מתורגמן רפואי מקצועי” – אדם בעל כישורי שפה דו-לשוניים מתאימים וידע בתרגום היבטים רפואיים מקצועיים, המסוגל לתרגם את השפה העברית לאחת מהשפות הבאות: ערבית, רוסית או אמהרית.

(ב) מתורגמן רפואי יהיה עובד המוסד הרפואי ויחולו עליו כל החובות החלות על מטפל, לרבות שמירת סודיות רפואית, כאמור בסעיף 19.

(ג) שירות של מתורגמן רפואי מקצועי ימומן
מתקציב המדינה והמטופל לא יישא בכל עלות
הכרוכה בשירות זה."

דברי הסבר

במדינת ישראל יש לשפה הערבית מעמד מיוחד. האוכלוסייה הערבית מהווה כ-20% מכלל האוכלוסייה. נוסף על שתי השפות הרשמיות, נפוצות בארץ גם השפה האמהרית והשפה הרוסית. מרבית הדור הראשון מקרב האוכלוסייה הערבית אינו דובר את השפה העברית כלל, ובקרב הדור השני – אחוז גבוה אינו שולט בשפה העברית ברמה גבוהה שתאפשר לו לנהל שיחה עם הצוות הרפואי. בשל קשיי השפה האמורים, התקשורת בין המטופלים לבין הצוות הרפואי בבתי חולים היא במקרים רבים לקויה. קושי דומה קיים גם בקרב דוברי השפה האמהרית והשפה הרוסית.

במחקר בנושא "מחסום שפה" שנערך בבית החולים אסף הרופא, נבדקו גורמים אפשריים המשפיעים על הטיפול בחולי לב, ונמצא שבקרב החולים המבוגרים יותר, אשר אינם דוברי עברית, עלה הסיכוי לפתח מחלת לב כלילית, וכאשר המטופל שמבקר בבית החולים מנסה להתמודד עם בעיה זו באמצעות שימוש במתורגמים מזדמנים, כגון שירותיו של בן משפחה מלווה דובר עברית, או באמצעות שימוש בעוברי אורח, התרגום אינו מקצועי ועלולות להיות לו השלכות רפואיות וסכנה לחייהם של המטופלים. הדבר אינו עולה בקנה אחד עם סעיפים 10 ו-13 לחוק זכויות החולה, התשנ"ו-1996, העוסקים בשמירה על כבודו ופרטיותו של המטופל, ובהסכמה מדעת לטיפול רפואי, תוך הבנה של המטופל בנוגע לכל הסוגיות הרפואיות הקשורות אליו.

יצוין כי משרד הבריאות כבר התחיל להתמודד עם קשיי השפה בבתי חולים, כאשר במרס 2011 פורסם חוזר מנכ"ל משרד הבריאות, המחייב כל מוסד רפואי להנגיש תרבותית ולשונית את השירות הרפואי. עם זאת, עד היום אף מוסד רפואי לא התחיל ביישום הוראות אלו.

מטרת הצעת החוק היא להמשיך את המדיניות המוצהרת של משרד הבריאות, ולשמור על הזכויות האוניברסליות של כל מטופל, לקבל שירות רפואי נאות וסביר, בשפה המובנת לו, תוך כדי שמירה על פרטיותו ועל ההסודיות הרפואית בנוגע למצבו הבריאותי.

מוצע להסדיר שירות של מתורגמן רפואי מקצועי במוסד רפואי, בשלוש השפות הנפוצות בישראל: ערבית, רוסית ואמהרית. המתורגמן יספק שירותי תרגום רפואיים מוסדרים בבית החולים, ובכך יסייע לשמור על זכות החולה לקבל טיפול רפואי מקצועי, תוך הבנת הדברים והסכמה לטיפול. נוסף על כך המתורגמן יעזור בתרגום של כל מסמך רפואי חשוב, לרבות טפסים הדורשים את חתימת המטופל. על המתורגמן יחולו כל החובות החלות על נותן שירות רפואי בבית החולים או במוסד הרפואי. ראוי כי מדינה דמוקרטית, החורטת על דגלה הגנה על זכויות אדם בסיסיות, תימנע מפגיעה בהן ואף תישא בנטל הכלכלי לשם הגנה עליהן. הזכות לקבל טיפול רפואי, תוך הבנת המצב הרפואי, האפשרויות העומדות בפני המטופל, והסכמה אמיתית לטיפול, היא זכות בסיסית של כל אדם.

הצעות חוק דומות בעיקרן הונחו על שולחן הכנסת התשע-עשרה על ידי חבר הכנסת באסל גטאס וקבוצת חברי הכנסת (פ/1313/19) ועל שולחן הכנסת העשרים על ידי חבר הכנסת באסל גטאס (פ/1083/20) ועל ידי חבר הכנסת ג'מעה אזברגה (פ/4496/20).

הצעת חוק זהות הונחו על שולחן הכנסת העשרים ושלוש על ידי חברת הכנסת היבה יזבק וקבוצת חברי הכנסת (פ/1079/23), על שולחן הכנסת העשרים וארבע על ידי חבר הכנסת סמי אבו שחאדה (פ/3027/24) ועל שולחן הכנסת העשרים וחמש על ידי חברי הכנסת אחמד טיבי ועאידה תומא סלימאן (פ/1457/25) ועל ידי חברת הכנסת טטיאנה מזרסקי (פ/2027/25).

הוגשה ליו"ר הכנסת והסגנים
והונחה על שולחן הכנסת ביום
כ"ז באדר התשפ"ג (20.03.2023)